

קמד. קטן – החייבים

אודות החייבים של הקטן בקטנותו; גם אם פטור הוא אז, הרי לכשיגדל, המצוה שעשה בקטנותו נחשבת לו; ולדוגמא, קטן שילד, יצא ידי חובת פרו ורבו בגודלו; גוי שנולד לו בעת גיותו ונתגיר, קיים מצוות פור' או

הגאון הרוגוצ'ובי ז"ל מוצא "כלל" בקשר לחייבים שמתחייב הקטן כשיגדל אם עשה אותם בקטנותו. ובלשונו: גם פטור, כיוון דהפעולה שלו קיימת, נפטר אף בזמן שנתחייב (צ"פ הל' תרומות פ"ב הי"א, מג סוף טור ג').

הדוגמאות שמביא שם הם:

א. מהבעל הלוות גדולות (הלכות כתובות) משמע שלפי המ"ד שקטן מולד, הוא יוצא ידי המצוה דפרו ורבו ע"י הבנים שנולדו לו בקטנותו.

ב. גוי שמל את עצמו לשם מצווה מילה, על אף שלא עשה זאת לשם גירות, הרי "אם נתגיר אחר כך - אין צורך להטיף דם ברית" ממנו.

ג. המצוה DIDIUTA הדרורה שמקיים הקטן כשלמד בקטנותו, מכיוון ש"ע"י [ה] לימוד .. י"י לו ידיעה בגודלות", מקיים הוא את מצווה תלמוד תורה למפרע.

הרבי מסביר, שמל' הרוגוצ'ובי הנ"ל "דגם פטור כיוון דהפעולה שלו קיימת, נפטר אף בזמן שנתחייב", אין הכוונה רק למצאות שהתורה רבתה בפירוש שקטן ש"ק למצאה זו וזו, אלא שהקטן פטור בזוה,

אלא אפי' למצאות שאין אלו מוצאים בהלכה שהקטן יהיה לו כל שייכות לעשייתן, הרי שפעולתו הקטן את מצאות אלו בתורו קטן ופטור מעשיותן, אם המצואה עדין קיימת - פוטרת אותו בעת שהגדיל.

וכמו ב' הדוגמאות הנ"ל, שקטן לא ש"ק למצאות פרו ורבו, ובודאי מילת גוי שאינו כלל בוגדר מצות מילה, ובכל זאת אומר הרוגוצ'ובי שבמקרים אלו, הרי מכיוון שה"פעולה שלו קיימת – נפטר אף בזמן שנתחייב".

וכמו שהקטן יוצא ידי חובת פרו ורבו כשגדל, אם נולדו לו בניים בעת היותו קטן, והגוי שנתגיר אח"כ – "אין צורך להטיף דם ברית" ממנה, אם מל את עצמו לפני גירותו.

הרבי מסיק, שיצוא לפि זה שאפי' למצאות, שאין אלו מוצאים שיש לו לקטן שייכות לדין דעשיות המצואה – הרי שפעולתו המצואה בתורו קטן ופטור, אם המצואה קיימת ונמשכת בזמן גדלותו, היא פוטרת אותו אז. והרב מאיריך בדבר זה בפרט בקשר לקרבן פסח של קטן, שגדל בין פסח ראשון לפסח שני.

בסגנון אחר קצת: מכיוון שפסח ראשון ופסח שני הם עניין אחד, ומחייב הוא בפסח שני, הרי שהחייב בעשיית הפסח, כבר שייכת לו בתחילת העניין, בפסח ראשון.

והרב מעיר, אם קטן שנתגדל בליל ט"ו ניסן, אם מועלת המינוי שאביו מינה אותו לקרבן פסח בעת קטנותו, לפניليل ט"ו.

(שם חלק כ"ו, בא (ב), נ' 73-75 וראה בסימן הבא)

כט כט כט

יכולת העברת מעשה שביצע הקטן בקטנותו, בזמן היוון מבוגר קטן אינו בר חיובא, אולם יש יכולתו את יכולת להעביר מעשה שביצע בקטנותו, אף שלא היה

מוחייב, ובתנאי שתוצאת המעשה היא קיימת גם בעט. נראה לי, שנקודה זו היא במיוחד מוסברת בשיטת הרוגוץ'בי, אשר לגבי עניינים רבים רואה אותם כפעולה נמשכת, כמו נישואין. וכך גם כאשר הקטן את המעשה עצמו ביצע בעבר, הרי בהווה לא רק שיש את תוצאה המעשה, שאוותה הוא רשאי לזקוף לעצמו, כי אם גם את ה"פעולה" עצמה של המצווה, הרי היא קיימת.

לדעת שקטן מולד – נחשיים ילדיו אלו, כגדיר מצוות פריה ורבייה

הרוגוץ'ובי מביא ג' דוגמאות, ויש לדון כחרחה מעניינת בכל דוגמא גם הצד הפרטני שלה. לדעה שהקטן מסוגל להולד, הרי ילדים אלו נזקפים לו לעניין קיום פריה ורבייה. ואין להשווות לגר, אשר ילד את ילדיו בהיותו גוי, כיון שביארנו באות ת. כי התורה החשיבה את ילדיו אלו, כיון שהם מתייחסים לאביהם, וכך כבר בהיותו גוי, היה לילדיו קשר של התייחסות עפ"י תורה.

אמנם יש להקשות שזו דין פרטני מהלכה ידועה, המובאת ברמב"ם הל' אישות פט"ו, כי המצווה היא לא על מעשה הלידה, אלא שילדיו יתקיימו בעולם. וכך אם נפטרו ילדים – לא קיים את המצווה, אם לא שילדים אלו עצם הולדו. אלא שכנגד זה יש להסביר, כי אף שהולכים אחר התוצאה, הרי זמן המעשה חשוב לנו, כי אם ילד בהיותו עבד – הרי לא קיים פריה ורבייה.

וגם על בר יש להסביר, כי מה שהוא יולד בהיותו עבד אינו בגדר של בני אדם, אלא זהו רכישתו של האדון, ונחשיים בקנין כספו. כפי שהרב מתרץ בפר' ויגש לגבי יכולתו של יעקב לשאת גם את זלפה ובללה. ונמצא שבעה שהוא ישחרר הם לא יהיו כלל ילדים, אלא ימשיכו להיות ילדי האדון. אבל דוקא מתרוץ זה יש להביא ראייה, כי החשיבות היא שני הדברים ייחדי. ואלמלא התירו, היה כן מקום לומר שאף העבד היו ילדים נחשיים. או שנאמר שאני העבד, שהיא בו צד גריינותו, ואילו הקטן רק לא היה לו צד חיוב, אז אנו הולכים אחר הקיום והמעשה.

גוי שמאל – שלא על מנת להתגיר, תועיל לו מילתו, אם בעט ירצה להתגיר

המצווה השנייה היא מילה של גוי, שלא על מנת להתגיר. אלא שאנו מעריכים שהיתה זה בשליל מילה. וגם כאן ניתן להקשות, כי המילה הינה פעולה נמשכת, שהרי יש בהו גם את התוצאה שאנו ערל. אלא שעל בר ניתן לענות, כי הרוגוץ'ובי מונה ג' גדרים במילה, ורק אחד מהם הוא עצם המצווה, שהיא נפרדת מחיותו מוהל, ושאינו ערל. והחידוש אם כן, שאנו נזקפים מעשה של המילה, גם על מצב שאינו מוחייב. אין להקשות כי לא ניתן לבצע מילה על גבי מילה, וכך אברהם אבינו חיכה עד שהיתה מצווה כmoboa בליקוטי תורה סוף פרשת לך לך. כיון שאנו מתבונן את כלל מעשה המילה לא ניתן לענות, אבל ניתן להטיף ממנו דם ברית, ואת זה אין אנו דורשים מהגר, כיון שהמעשה היה מושלם.

דיעת התורה פעולת, שמה שלמד בקטנותו נזקפת לו גם בהיותו מבוגר

המצווה השלישית היא לימוד התורה. הקטן בשחוות לומד בקטנותו, הרי קיימת מצוות ידיעת התורה, ונמצא שבעת בעט גדולותיו הוא יודע, מאחר ולמד זאת בקטנותו. שהרי אינו יכול לידע אם לא היה לומד.

ואף כאן לא ניתן לבוא ולטעון כי זו מצווה שהוא כבר התחייב עליה בהיותו קטן, ואדרבא החיוב של ולמדתם אותן את בניכם הוא המרכזית בתורה לגבי לימוד התורה. כי אכן חכמים הטילו את החיוב

על האב ללמוד תורה בקטנותו, אולם מעד הבן עצמו לא היה את החיוב, בהיותו פטור. וכן לא ניתן לומר שהעיקר הוא מצוות ידיעת התורה, ונמצא שהמצווה היא אינה על מעשה הלמידה אלא על התוצאה. וזאת מאחר שהמצווה היא תמיד על הפעולה, אלא שמלכתחילה אומרים לו שראוי שתלמיד באופן שהדברים ישארו חוקים במוחך, בבחינת ידיעת התורה.

הרבי לומד, שיש חילוק האם בקטנותו היה בכלל شيء לגדי מצווה זו

הרבי אף הוא מפלפל בדוגמהו של הרוגצ'ובי ביחס לכללו. הכלל שלו דין לגבי מצוות שב簟 הוא פטור. ומה חדש הרבי כי אין זה מחלוקת שבאה התורה ופרטה את הקטן, ורק אז הוא פטור, אלא שם לא היה לו שיבوت אליוין כלל. וזה הרבי בב' הדוגמאות הראשונות, אשר בודאי אין לקטן כל עינוי על פרו ורבו, שהוא איזה צורך לפוטרו. עד שבל העזר הוא בכלל תמורה, ורק לפי שיטה אחת שככל יכול לקרות. ועוד יותר תמורה הוא המקרה השני, שגוי מל את עצמו בגנותו, ולא מטעמים רפואיים, אלא מפני שהקב"ה ציווה למול, אלא שהוא עושה זאת ללא כל קשר לרצונו להיות יהודי.

נושא חדש – קטן שהקריבו עליו בפסח הראשון, האם הוא מחויב בפסח שני

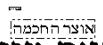
דין מענין מעלה הרבי לגבי קטן שהגדיל לגבי קורבן הפסח שני. שהרי כל מציאותו של הפסח שני, הוא רק כהשלמה על מצב בו היה מחויב בפסח ראשון (שיטת רבי נתן, אולם אין הלהה כמותו, אלא יש על הקטן חיוב, בהיותו ברgel בפני עצמו, אלא שמודה רב כי אם הקריבו עליו בראשון – הרוי מועל הדבר, אלא שהדבר מבואר בהרחבה באות הבאה באיזה אופן הקריבו עליו). אמן יש לדון על מקרה בו הקטן היה גדול בעת יכולתו לאכול את הקורבן, דהיינוليل הפסח עצמו, אלא שהוא קטן בעת שהיא ראוי להימנות עליו. ובכל זאת אביו מינחו, האם הוא יוצא ידי חובה. אלא שעיל כרך באות הבאה.

למעשה ניתן להסתכל בכך, שיש חקירת "חפצא" ו"גברא", באשר שם הייתה התורה באה ואומרת כי קטן יש שיבות במצוות זו, אף בקטנותו, הרי היא חזקה את ה"גברא", כי היא נתנה לו תוקף של תורה למעשה, וכdogmat הקהל, או לימוד תורה. אולם הפירוט בכך הוא עצם זה שהמצווה קיימת, בבחינת מציאות ה"חפצא" – שהיא הגורמת, לכך שיוכל בהיותו בוגר לזכוף לעצמו את המעשה.

כמה. קטן – בקרבן פסח ובשפחה חולה

הקשר של קטן למצוות קרבן פסח; אם האב מינה אותו בתור אחד מהחבורה; גם לקטן ישנו שיבות למצוות אם שלא מחויב הוא בכך

הגאון הרוגצ'ובי ז"ל מחלק (בצ"פ הל' תרומות פ"ב הי"ב, מג סוף טור ב-ג) בין אם

האב מינה את בנו הקטן להיות אחד מבני החבורה לאכול את הקרבן פסח בלילה הראשונה דפסח בתור אחד מבני החבורה, לבין אם מינה אותו בתור "שה לבית אבות". ובכך:

אם האב מינה את בנו הקטן לאכול את הק"פ בתור אחד מבני החבורה, נחשב אז הקטן כאחד מבני החבורה, והוא פטור הוא הקטן בהקרבת פסח שני, אם הספיק להיות גדול עד פסח שני, וזאת מכיוון שהקטן נחשב אז כאחד מבני החבורה. וכשמדובר פטורים מהקרביב קרבן פסח שני, כי כבר הקריבו ק"פ בפסח ראשון, כך גם הקטן פטור מהקרבתו. כי הוא נחשב כאחד מבני החבורה.

אבל אם הקריבו ושהתו את הק"פ בפסח ראשון לקטן בתור "שה לבית אבות", אז הקטן שהגדיל לפניו פסח שני - חייב להקרב או ק"פ.

כי זה שהקטן מותר לו לאכול מהק"פ בפסח ראשון בתור "שה לבית אבות", הוא בכלל שהוא בטל לאב, ולא בכלל שהוא מציאות בפני עצמו. והרי קטן הוא עדין וכשmagiu פסח שני, הוא חייב בהקרבתו.

הרבי מסביר דבריו כך: מכיוון שהתורה אומרת שהקטן יכול להיות בין המנוים לקרבן פסח בפסח ראשון, היינו שמצוד מצות התורה על האב, ישנו לקטן גדר של מצות הקרבת קרבן פסח. וכך אם שהתו לקטן בפסח ראשון את הק"פ – פטור הוא הקטן, אם הגדיל עד פסח שני, מהקרבבת קרבן פסח שני.

הרבי מביא דוגמא לכך שקטן שייך במצוות, מצות "הקהל" שגם לטף ישנו קשר לעצם המזויה של לשםוע את דברי המלך.

(שם חלק יז, קדושים (ד), ע' 238 ווראה לקמן בסימן קמץ)

כג כג כג

ב' גדרים באופן אכילת הקטן בקרבן הפסח

דן הרוגוצ'ובי על העזרה בו הקטן אוכל בקורבן הפסח, שהוא עצמו יכול להיות בשני אופנים שונים לחולוטין. האם הוא נמנה באחד מבני החבורה, או כשהה לבית אבות, במסגרת המשפחה. בני החבורה הוא מצד החיוב ה"עצמי" של הקטן, הוא כבר נמנה כגדול, מצד שהוא קיים את הקורבן הראשון.

אולם מחלוקת הרוגצ'ובי שם המינוי היה בתוור היותו שיר לבית, הרי אז הוא רק בבחינת רגל אביו, ואין לו מציאות לעצמו, ולא ייפטר מכך שאבל את הפסח בהיותו קטן, כי הוא לא אבל אותו כבר חיו בא, אלא ^{אוצר החכמה} בנספח לאביו.

וכאן אין מדובר דוקא על אופן, שבזמן המינוי אממן היה קטן, אולם בליל הפסח עצמו הוא כבר הגדיל, וזה הוא עשה את קורבן הפסח בגודל לכל דבר, וממלא הוא פטור ממנו, אלא הראי מרחיב כי זה מעצם שייכתו לקורבן, בו התורה נתנה אישור לקטן לאבול עוד בקטנותו, אלא שהוא זוקפים את מעשה הקטן, גם בזמן בו הוא יגדל, על מנת לפוטרו, בדומה לאות הקודמת.

מה חדש הראי, כי עצם שייכתו לביצוע המצווה בקטנותו – נותן לו תוקף לפטור כשיגידיל

הראי מביא רוגמא ממצוות הכהל, שגם לקטן יש חיוב מהתורה לקיום המצווה של שמיעת המלך. ונמצא שיש כאן ב' גדרים, הא' הוא עשיית המצווה אף בהיותו קטן, אלא בעת בא הגדר הב' לידי פועל, שזה שיש לו קשר עם קיומם המצווה, מחשב אותו כאילו עשה זאת בהיותו גדול. אלא שככל זה הוא רק בבחינת רוחח דמילתא, שהרי כבר התבואר לנו באות הקודמת, כי היכולת לפוטרו בגודלותו על מה שבבר עשה בעבר אינו רק אם התורה קשרה את מעשונו בקטן, שיש לו עם זה איזה חיוב.

לען ר' יונה

1234567

קמו. קטן בשפה חרופה

הטעמ' לחיוב הקטן בהקרבת קרבן על עבירה; הסיבה, בגלל ש"ע"י השפה חרופה לוקה; י"נ
מצוות שהם רק הכנה שם הנפלכים כעין המצווה עצמה

ישנה מחלוקת בין הרמב"ם ז"ל שפסק ש"בנ' תשע שנים ויום אחד שבא על שפה חרופה, היא לוקה והוא מביא קרבן", לבין הראב"ד ז"ל שחולק וכותב "שלא מצינו קטן ברא עונשין, ורקרבן זה מן העונשין הוא" (רמב"ם הל' איסו"ב פ"ג הי"ז).

והגאון הרוגצ'ובי ז"ל מסביר את מחלוקתם בזה, אם הקרבות שחייבים, הם עונש על האדם שעובר עבירה או גדר של כפירה. והרמב"ם סובר שהזו גדר כפירה, ולכון גם הקטן חייב בכפירה על אף שאין מענישים אותו, ואילו הראב"ד סובר, שהזו בגרור של עונש (צ"פ הל' איסו"ב פ"ג הי"ז).

הראי בשיחת הקדושה הנ"ל דסימן הקודם מאריך מאוד בזה, ומסביר זאת כך:

מכיוון שע"י ביאתו של הקטן נהי חיוב מלוקות מן התורה על השפהה חרופה, היא פעללה שumbedיה חיוב מלוקות, הרי שפעולתו של הקטן נהי תקיפות וחזק של דין תורה בקשר לקטן, ולכן עליו להתכפר ולהביא קרבן. וזהו ע"ד המצוות דת"ת ולחנן את הקטן למצות, שהוא נחפץ להיות חיוב לקטן בזה, על אף שקטן בכלל פטור מן המצוות.

ומביא כמה דוגמאות למצות וחיברים, שלכתהילה הם רק בגדר של אמצעים, כחינוּן למצות של קטן, לימוד תורה לקטן וכיו"ב, שהם נחפכים למטרה ותכלית למצות בפ"ע. ובכך:

אנו מוצאים כמה פעמים, שהיכן שההתורה ציוותה לעשות מצווה מסוימת, שקיומה תלוי בפעולת קודמת, שהיא רק הכנה למצוה, מקבלת הפעולה הקודמת שהיא רק ההכנה, מעין החשיבות והגדר של מצווה עצמה.

וזאת מכיוון שפעולתה זו שבאה לפני עצם קיום מצווה – הכרחית היא ובהה בתור הכנה למצוה. הרי זה כאשר הוא דבר בלתי נפרד מהמצוה עצמה.

ומביא דוגמא כללית לכך מדברי ר"א במסכת שבת (דף קל ע"א) הסובר שגם מכשיiri מצווה ולא רק המצווה עצמה, דוחים את השבת. והוא נחשבת כהמצוה עצמה.

(שם ע' 232 וע' 240)

כג כה כה

מבאר הרוגצ'ובי, כי יסוד מחלוקתם של הרמב"ם והראב"ד באש שפהה חרופה נובע מהתבנת גדרו (עונש או כפירה)

מצינו מחלוקת בין הרמב"ם לרראב"ד, האם קטן שבא על שפהה חרופה מחוייב במלוקות ונדרש להביא קרבן אשם. ולהעיר שפהה חרופה – היא מי שהיא ח齊ה שפהה וח齊ה בת חורין, שקידשה עבד עברי. מבאר הרוגצ'ובי את יסוד המחלוקת. שהחילוק הוא האם האשם בא להגן על האדם, מצד שמכפר עליו, או להתקיף את האדם, לומר ליתן לו עונש. והרמב"ם הסובר הצד הראשון – מחייב את המלוקות והקורבן, בעוד הרראב"ד רואה כאן עונש, וממילא הקטן אינו בר עונשין.

לא ניתן להפריד את המלוקות מהקרבן
הרבי טוען, שיש כאן גדר פרטני שונה משאר המצוות. כי כאן יש גדר בו יש לדבר תוקף מצד התורה

אף בהיותו קטן. שהיותו ונתחיב במלכות מן התורה, הרי גם מיד מחייבים אותו בהבאת קורבן האשם. הכהנה למצווה – יוצרת כבר כת קשר עם המצווה, ומשווים זאת עם פועלות הקטן, בבחינת הכהן למצווה מביא הרבי מספר דוגמאות, لكن שיש הבדל בהן אף בהיותו קטן, ויש לו לבארה פטור כלל גורף על כלל המצוות. הן תלמוד תורה, כפי שביארנו באות הקודמת, והן מעצם החיוב לחייב הכלל למצווה, הרי זה נותן להן תוקף.

אולם בעת הרבי ניגש לבאר מהיבין נובע תוקף זה, ומבאו מצד תירוץ חסידי, אלא שהוא מעגן אותו בניגלה. כל הגדר של הכהנה למצווה, הרי הוא הופך להיות בעניינים מסוימים כחלק מהמצווה. והביאור הוא שמכיוון שפעולה זו הינה הכרחית, הרי היא בחטיבה אחת. ומביא על בר הרבי הוכחה, שלדעת רבי אליעזר, הרי לא רק שהAMILה עצמה דוחה את השבת, כי אם אפילו מכשורי מצווה. ואף שזו אינה להלכה, הרי זו סברה בהלכה. שיש תוקף אם כן למה שעשו בקטנותו, שאין זה מציאות אחת של הכהנה, ומיציאות נפרדת של ביצוע המצווה לכשידיל, אלא הכל הוא מכלול אחד.

קמו. קטן בקרבן פסח

קטן בקרבן פסח, כשהאבי מינה אותו בתור אחד מבני החבורה; הרבי, מכיוון שפסח שני הוא המשך של פסח ראשון, הרי גם קטן שהגדיל בינוים חייב בפסח שני

הגאון הרוגוצ'ובי ז"ל מסביר בשני אופנים, איך זה שקטן יכול לאכול בקרבן פסח,
על אף שאין הוא מצווה להביא את הקרבן:

א. מצד הדין ד"שה לבית אבות", היינו שאין הקטן נחשב כאחד מ"בני החבורה" ואין לו כל שייכות להקרבת ועשיות הפסח, וזה שהוא אוכל מהקרבן פסח - הוא רק בגלל שהוא "בטל להאב".

ב. באופן כזה שהאבי מינה אותו על פסחו, שעי"ז נהי הקטן מ"בני החבורה". וזה בתנאי שהקטן מסוגל לאכול כזית מהקרבן, והוא חייב להיות "בן דעת" (צ"פ הל' תרומות פ"ב הי"ב, מג, ב-ג).

הרבי מאריך מאד בזה בשקו"ט, ומסיים כך:

אע"פ שקטן לא שייך כלל מה"ת לעשיית הפסק, הרי באופן שהגדיל בין פסח ראשון לפסח שני, שאז בשנה ההיא יש לו לקטן העניין דפסח, כי הרי נהי גדול לפני פסח שני, הרי מכיוון שפסח ראשון ופסח שני הם המשך אחד מזמן אחד, לכן ישנו לקטן זה עניין של פסח ראשון, בתורו הכשר לחיוובו בפסח שני.

בסוגנון אחר קצת: מכיוון שפסח ראשון ופסח שני הם עניין אחד, ומחייב הוא בפסח שני, הרי שהחייב בעשיית הפסק כבר שייכת לו בתחילת העניין, בפסח ראשון.

והרבי מער, אם קטן שנתגדל בליל ט"ו ניסן, אם מועל המינוי שאביו מינה אותו לקרבן פסח בעת קטעתו, לפניليل ט"ו.

אוצר החכמה זראה לעיל בסימן קמה.

(שם חלק כ"ו, בא (ב), נ" 70 וע' 76 ובהערה 57)

כ א כ א

ב' אופני אכילת קטן בקרבן פסח, כאחד מ לחברה, או כחלק מאביו, בבחינת طفل הרוגוצ'ובי מבאר ב' אופנים כיצד מי שהוא קטן ואין בר חיבור יכול לאכול מקרבן הפסק, ויש חילוק בין שני אופנים אלו. האופן האחד הוא אוכל ^{בצורה} לנפשו לאביו. השה הוא עבר הבית, והוא חלק מהבית. ונמצא שיש שני גדרים בו, בין החיבור הנמנית על הפסק, והן שאר האוכלים שהם מctrפים בבטלים לאב.

בהתוון חברה, האב נדרש להקנות לו, ושיאכל בזית בשאר המבוגרים ואילו האופן השני הוא שהקטן יש לו את התוקף של אחד מבני חברה. אמנם יש כאן ב' מיגבלות, שמאחר ואין יכול להתמנות בלבד, הרי אביו הוא שפועל בעבורו את המינוי, ועל מנת שיחול המינוי הרי הוא חייב להיות בר דעת. (ולהעיר שמצוינו בעין זה בדיני ממונות, בדין של הקנית מתנה לקטן, שעריך שתיהיה לו לדעת, שהוא חייב להיות מציאות המקבלה, ויש לכך אף מבחן. שהוא כבר יודע שעת האגו שנותניים לו – הוא שומר לעצמו, ואילו את העפר שנותנים לו – הרי הוא זורק. ופחות מדיעה זו – לא שירק להקנות לו). ומהיגבלה השנייה, שמאחר והוא מבני לחברה, הרי הוא חייב לאכול לפחות בזית, שזה הציווי באכילת הפסק.

ב' אופנים לבאר את הקשר בין פסח ראשון לשני, בקטן שהגדיל הרב ניגש לעניין שני אופנים, ובאשר הרבי מסביר ב"סוגנון אחר קצת", הרי נראה לי שזה מצד עציעותו של הרבי. כי אף שיש כאן נקודה מסו��פת, הרי החלוקת הוא נקודת כיוון שונה בתכלית.

שהרי יש לנו שני פטחים, ויש לנו להבין את הקשר ביניהם. ויש את שיטת רבי בפטחים (צג, א) המחייב את הקטן שהגדיל בין הפטחים לעשות את הפטח, הרי טעמו שב' רגל הוא בפני עצמו. וממילא רק מי שקיים את הפטח הראשון – הרי הוא פטור מהפטח השני. ואפילו לשיטת רבי נתן – הsofar שאינו חייב ב"פועל" בפטח שני, וסובר שב' שטרם הגדיל בראשון הרי אין לו קשר לשני, כיון שהשני הוא רק בכלל תשלומין עברו הראשון. הרי אדרבא עם כל זאת יוצא שהפטח השני הוא קשור ומהזוהר לראשון, אלא שהקשר הוא תשלומין. אולם הרבי מסביר את הקשר בצורה חזקה עוד יותר, ובשני אופנים.

קשר הא' – הפטח הראשון בבחינת הכלש מצוה

הא' הפטח הראשון הוא שאנו מסתכלים על הפטח הראשון בנקודת מוצא, וכן באים ואומרים כי הפטח השני אינו עומד בפני עצמו, אלא אף שהוא ב"פועל" מצויחודש מאוחר יותר, (ולכארה כמו שהוא חלק בזמן – בן חילוק במציאות) – הרי אין לנו אומרים כן, אלא שב"כח" הוא כבר נמצא וככליל בפטח הראשון. והוא בבחינת המשך אחד מזמן אחד. וכך אם הקטן קשור לפטח השני, הרי לפחות כאן הוא בבחינת הכלש והבנת מצווה.

הפטח השני כבר מצוי וחילק מהפטח הראשון

אולם כפי שהקדמנו, הרי הא' הפטח השני, הוא מעלה אחרת למגורי, כאשר אין לנו אומרים שהוא רק כהקשר לפטח השני, כיון שרק בו הוא מתחייב. אלא לנו רואים כאן גדר אחד שאינו מתחיל. הן הפטח הראשון והשני – שהם עניין אחד. וזה הקטן עצמו, הרי אין זה משנה לנו כי יש כאן שני מועדים, כי כבר חיבורנו זאת לעניין אחד. ולבן החיבור בפטח הראשון עבورو הוא בדיקת התוקף של הפטח השני, מכיוון שהוא מציאותו של עניין אחד.

קמה. קידוש [בשבת]

הבדל שבין הקידוש בשבת להבדלה במצואי שבת; קידוש בשבת הוא בפה דוקא, והבדלה במצואי שבת אפשר לבב, במחשבה; הרבי מוצא שלש נפקאות מינה בהלכה בין שלוש האופנים בגדר קידוש בשבת ומצואי שבת

הגאון הרוגזו'בי ז"ל מסביר את מה שכותב הרמב"ם ז"ל בהל' שבת (ר"פ כת) "מ"ע מן התורה לקדש את יום השבת בדברים כו', וצריך לזכרו בכניסתו וביציאתו, בכניסתו – בקידוש היום, וביציאתו – בהבדלה", שמחילק בין הקידוש על היין ש"בתו"כ פ' בחוקותי